

GŁÓWNY INSPEKTOR SANITARNY

HŚ.WŚ.542.8.2020.KŻ.AS

Warszawa, dnia 13 maja 2020

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na pismo z dnia 17 kwietnia 2020 r., znak: BPK.7050.2.2020, wskazujące na docierające do Rzecznika Praw Obywatelskich sygnały o braku bezpieczeństwa sanitarnego pracowników zakładów pogrzebowych, którzy odbierają zwłoki osób zmarłych na COVID-19, w kontekście rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 kwietnia 2020 r. *zmieniającym rozporządzenie w sprawie postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi*¹ (zwanego dalej: rozporządzeniem Ministra Zdrowia), uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Na wstępie należy wskazać, iż ww. regulacja wskazująca sposób postępowania ze zwłokami osób zmarłych chorobe wywołaną wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19) została wypracowana w oparciu o wiedzę i doświadczenie konsultantów krajowych w dziedzinie medycyny sądowej, chorób zakaźnych, patomorfologii, a także była konsultowana ze specjalistą w dziedzinie wirusologii.

Ponadto pragnę nadmienić, iż podstawowe wymagania z zakresu ochrony pracy zostały określone w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. *Kodeks pracy*², zwłaszcza w Dziale dziesiątym „*Bezpieczeństwo i higiena pracy*” oraz w aktach wykonawczych do ww. ustawy. Jak wskazano w art. 207 § 2 ww. ustawy pracodawca jest obowiązany chronić zdrowie i życie pracowników przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki.

Jednym z fundamentalnych obowiązków pracodawcy w zakresie profilaktyki w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy jest stosowanie środków zapobiegających chorobom

¹ Dz.U. poz.585

² Dz. U. z 2019 r. poz. 1040, z późn zm.)

zawodowym i innym chorobom związanych z wykonywaną pracą. Pracodawca przed wyborem środka zapobiegawczego zgodnie z art. 226 Kodeksu pracy ocenia i dokumentuje ryzyko zawodowe związane z wykonywaną pracą oraz stosuje niezbędne środki profilaktyczne zmniejszające ryzyko, a także informuje pracowników o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami.

Uwzględniając natomiast zakres spraw objętych rozporządzeniem Ministra Zdrowia należy stwierdzić, że regulacje zawarte w § 5a ust. 1 pkt. 2 i 3 takie jak zachowanie szczególnych środków ostrożności czy unikanie wykonywania określonych czynności w przypadku zwłok osób zmarłych na chorobę wywołaną wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19) zostały użyte z uwagi na konieczność zachowania bezpieczeństwa sanitarnego w przypadku mycia, ubierania i okazywania zwłok. Jednak mając na uwadze możliwość zaistnienia różnych okoliczności, w szczególności uwzględniając zasadę poszanowania godności należy zmarłemu, może zaistnieć konieczność umycia zwłok oraz ich ubrania, np. poprzez okrycie. Dlatego też przepis nie przesądza jednoznacznie o zakazie dokonywania powyższych czynności. Jednakże decyzja, co do zasadności ich przeprowadzenia albo odstąpienia od nich pozostaje w gestii osób narażonych na zakażenie, przy uwzględnieniu bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, w tym możliwości wykorzystania osiągnięć nauki i techniki.

Ponadto uwzględniając brzmienie § 5a ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia wskazujące, iż zwłoki osoby zmarłej na chorobę wywołaną wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19) należy *„umieścić w ochronnym, szczelnym worku, wraz z ubraniem lub okryciem szpitalnym, a w przypadku przekazania zwłok do spopielenia umieścić pierwszy worek ze zwłokami w drugim worku”*, trudno zgodzić się ze wskazanym w piśmie Pana Rzecznika stwierdzeniem, iż w ww. przepisie wskazano na konieczność umieszczania zwłok i ubrań osoby zmarłej w dwóch osobnych workach przed ich kremacją.

Zgodnie z ww. rozporządzeniem w przypadku, gdy zwłoki będą przekazywane do krematorium, uwzględniono konieczność umieszczenia ich wraz z ubraniem lub okryciem szpitalnym w worku, który następnie, należy zdezynfekować przez spryskanie płynem odkażającym o spektrum działania wirusobójczym oraz włożyć do drugiego worka i powtórzyć ww. czynność³.

Jednocześnie uprzejmie informuję, iż wskazana w § 5a ust. 1 pkt 4 ilość worków, w których należy umieścić zwłoki osoby zmarłej na chorobę wywołaną wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19) ma na celu zminimalizowanie zagrożenia zdrowotnego dla osób mających kontakt ze zwłokami ww. osoby.

³ § 5a ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia zwłoki osoby zmarłej, które nie będą przekazywane do krematorium po włożeniu do szczelnego worka należy umieścić w trumnie do pochówku, na dnie, której umieszczono warstwę substancji pyłochłonnej o grubości 5 cm, która po szczelnym zamknięciu i spryskaniu płynem odkażającym o spektrum działania wirusobójczego nie jest już otwierana. Z uwagi na powyższe, jako wystarczające należy uznać umieszczenie zwłok osoby zmarłej, które nie będą przekazywane do krematorium w jednym szczelnym worku. Natomiast zwłoki osoby zmarłej na chorobę wywołaną wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19), w przypadku przekazywania zwłok do krematorium należy umieścić w dwóch ochronnych, szczelnych workach m.in. z uwagi na konieczność otwarcia kapsuły transportowej przed kremacją zwłok.

Odnosząc się do kwestii związanych z *„brakiem podmiotu zobowiązanego do dezynfekcji mieszkania lub pomieszczenia poza szpitalem, w którym zmarła osoba zarażona koronawirusem”* należy wskazać, że kwestie związane z utrzymanie nieruchomości w należytych stanie higieniczno-sanitarnym zostały uregulowane w powszechnie obowiązujących przepisach prawa, takich jak: ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi*⁴, ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*⁵, czy *Kodeks pracy*, zwłaszcza w Dziale dziesiątym *„Bezpieczeństwo i higiena pracy”* oraz w aktach wykonawczych do ww. ustawy.

Reasumując, należy podkreślić, iż przyjmując wskazany w przywołanym na wstępie rozporządzeniu sposób postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi osób zmarłych na chorobę wywołaną wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19) Minister Zdrowia uwzględnił m.in. zasadę ostrożności oraz bezpieczeństwa sanitarnego.

Z poważaniem

z up. Głównego Inspektora Sanitarnego
Grzegorz Hudzik
Zastępca Głównego Inspektora Sanitarnego

/dokument podpisany elektronicznie/

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 1239, z późn. zm.

⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 1186, z późn. zm.